

# HYVINVOIVA SUOMI HUOMENNAKIN

Kunta- ja palvelurakennemuutos sosiaali- ja terveydenhuollossa



# Kaikille oikeus terveelliseen ja turvalliseen elämään



Kunta- ja palvelurakennemuutoksen lähtökohtana ovat väestön tarpeet. Sosiaali- ja terveydenhuollossa tavoitteena on terveyden, hyvinvoinnin ja sosiaalisen turvallisuuden edistäminen. Tavoitteena on taata uudistuksen kautta yhdenvertaiset sosiaali- ja terveyspalvelut kaikille. Tämä edellyttää kuntarakenteen muutoksia ja kuntien välisen yhteistyön lisäämistä. Lisäksi on laajennettava väestöpohjaa palvelujen järjestämisessä sekä uudistettava palvelurakennetta ja toimintatapoja.

Vaikka rakenteita muutetaan ja palvelujen järjestämisvastuuta laajennetaan, lähipalvelut turvataan. Tämä onnistuu paremmin, kun palvelujen järjestämisvastuun väestöpohjat kasvavat ja palveluiden tarjonta- ja tuottamistavat uudistuvat.

## Yhdenvertaiset sosiaali- ja terveyspalvelut kaikille

Kunta- ja palvelurakennemuutoksen tärkeä tavoite on varmistaa yhdenvertaiset sosiaali- ja terveyspalvelut kaikille tulevaisuudessakin.

Väestön ikääntyminen lisää tulevaisuudessa huomattavasti sosiaali- ja terveyspalveluiden kysyntää. Väestön ikään-

tyminen vaikeuttaa myös työvoiman saatavuutta. Kilpailu osaavista työntekijöistä sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviin kiristyy, kun suuret ikäluokat siirtyvät eläkkeelle. Samaan aikaan kunnat joutuvat tasapainoilemaan laajan palvelujen järjestämistä vastuun ja kiristyvän talouden kanssa. Pula osaavista työntekijöistä ja rahoitusongelmat saattavat vaikeuttaa palveluiden saatavuutta tulevaisuudessa.

### KUNTA- JA PALVELURAKENNEUUDISTUS

Valtioneuvosto käynnisti keväällä 2005 PARAS-hankkeen kunta- ja palvelurakenteen uudistamiseksi. Tavoitteena on turvata asukkaille kuntien vastuulla olevat hyvinvointipalvelut myös tulevaisuudessa. Laki kunta- ja palvelurakennemuutuksesta (ns. puitelaki) tuli voimaan helmikuussa 2007. Lain edellyttämät kunta- ja palvelurakenteen

muutokset on tarkoitus toteuttaa vuoden 2012 loppuun mennessä. Hankkeen onnistumista arvioidaan ja tarvittavat lisätoimet ratkaistaan jo vuonna 2009 eduskunnalle annettavan selonteon yhteydessä. Suurin osa muutoksista koskee sosiaali- ja terveydenhuoltoa.

### SUOMEN PERUSTUSLAIN MUKAAN

- julkisen vallan on turvattava riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä
- julkisen vallan on tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu
- jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon.





## **Vastuu uudistuksista on kunnilla, jotka toimivat muutosjohtajina**

Sosiaali- ja terveydenhuolto on kuntien laajin toimiala ja sillä on vaikutus lähes koko väestön arkipäivän elämään. Sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuskehitys vaikuttaa yhä enemmän kuntien talouteen.

Palvelujärjestelmän muutokset vaikuttavat myös sosiaali- ja terveydenhuollon 250 000 työntekijän työhön. Väestön terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen ja sosiaali- ja terveystalouden turvaaminen korostavat moniammatillisen muutosjohtamisen merkitystä. Tämä edellyttää ammatillisen johtamisen vahvistamista ja henkilöstön aktiivista osallistumista.

Uudistuksen valmistelussa on välttämätöntä tunnistaa tulevien vuosikymmenten muuttuvat palvelutarpeet.

Muutos on välttämätön, jotta kansalaiset voivat saada sosiaali- ja terveyspalvelut yhdenvertaisesti kaikkialla maassa. Puitelaki asettaa uudistukselle vähimmäistavoitteet. Jotta todellisia muutoksia saadaan aikaan, on kuntien omista suunnitelmissaan asetettava riittävän kunnianhimoiset ja pitkäjänteiset tavoitteet. Vastuu kansallisen uudistuksen toteuttamisesta on kunnilla.

### **Perusterveydenhuollon ja sosiaalihuollon väestöpohjaa vahvistetaan**

Puitelaki velvoittaa kuntia järjestämään perusterveydenhuollon ja ainakin osan sosiaalihuollosta noin 20 000 asukkaan väestöpohjalle. Suuremmalla järjestämisalueella voidaan parantaa henkilöstön työnjakoa ja osaamisen käyttöä sekä rekrytointia.

Myös tutkimus- ja kehittämistoiminnalle on paremmat edellytykset. Kustannusten ja palvelutarpeiden vaihtelut ovat paremmin hallittavissa laajemmalla väestöpohjalla.

### **Sosiaali- ja terveydenhuolto eheä ja tasavertainen kokonaisuus**

Sosiaali- ja terveydenhuolto ovat uudistuksessa tasaveroisia toisiaan täydentäviä tehtäväalueita. Sosiaalihuolto ja perusterveydenhuolto on perusteltua järjestää kunnissa eheänä toiminnallisena kokonaisuutena jatkossakin.

Uudistuksia tehtäessä on tärkeää välttää mutkikkaita hallinnollisia ratkaisuja, jotka voivat vaarantaa hyvin toimivan sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuuden syntyminen.





## **Laajaa väestöpohjaa edellyttävät tehtävät kuntayhtymiin**

Puitelaki antaa kunnille mahdollisuuden koota sosiaali- ja terveydenhuollon laajaa väestöpohjaa edellyttävät tehtävät kuntayhtymän velvoitteeksi. Tällaisia tehtäviä ovat erikoissairaanhoido ja sosiaalihuollon erityispalvelut.

Kehitysvammaisten erityishuolto on yksi sosiaalihuollon erityispalveluista. Vaikka uudistuksen pohjana ovat erikoissairaanhoidolaissa säädetty kuntayhtymät, kysymys on tosiasiallisesti uusien kuntayhtymien perustamisesta.

## **Toimintatapoja uudistetaan**

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuottavuuden ja tehokkuuden parantaminen on välttämätöntä, jotta uudistuvat palvelut pystytään turvaamaan oikeudenmukaisesti ja tasapuolisesti kaikille asukkaille.

Tuottavuuden lisäämiseen sisältyy myös tavoite parantaa toiminnan vaikuttavuutta. Uudistustyössä on muun muassa hyödynnettävä teknologian tuomat mahdollisuudet tietojärjestelmiä kehittämällä, kuten sähköiset potilas- ja asiakastietojärjestelmät.

## **Kunnan hyvinvointipolitiikan perustaksi eri sektoreiden yhteistyö**

Terveyden, toimintakyvyn ja hyvinvoinnin edistäminen, sosiaalisten ongelmien ehkäisy sekä kuntalaisten osallisuuden vahvistaminen ovat tärkeimpiä näkökulmia, kun pyritään väestön yleisen hyvinvoinnin parantamiseen ja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeen ja kustannusten kasvun hallintaan.

Kunnan hyvinvointipolitiikan perusta on eri sektoreiden yhteistyössä – ei vain sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisessä. Tiivistyvää yhteistyötä tarvitaan kunnan eri toimintojen välillä, kuten opetus, kulttuuri, nuoriso, liikunta, kaavoitus, asuminen ja liikenne.

## **Kansalaisille mahdollisuus käyttää palveluja yli kuntarajojen**

Kuntarajat ylittävällä seudullisella yhteistyöllä voidaan parantaa palveluiden saatavuutta ja joustavuutta sekä parantaa tuottavuutta tehokkaammalla resurssien käytöllä. Palvelujen saatavuus yli kuntarajojen on myös kuntalaisten etu. Esimerkiksi päiväkodit, neuvolat, perusterveydenhuollon vastaanotot, laboratoriot ja kotipalvelu voisivat palvelaa asukkaita yli kuntarajojen.

## **Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön työskentelyedellytykset ja ammatilliset verkostot paranevat**

Luomalla suurempia toimintayksiköitä kunnat voivat paremmin tukea henkilöstön työtä sekä heidän ammatillista kehittymistään ja verkottumistaan.

### **Lisätietoja:**

[www.stm.fi/paras](http://www.stm.fi/paras)

[www.kunnat.net](http://www.kunnat.net)

[www.intermin.fi/kuntajapalvelurakenne](http://www.intermin.fi/kuntajapalvelurakenne)

■  
SOSIAALI- JA  
TERVEYSMINISTERIÖ  
PL 33, 00023 VALTIONEUVOSTO  
Meritullinkatu 8, HELSINKI

Puh. vaihde (09) 16001  
Faksi (09) 160 74126  
Internet: [www.stm.fi](http://www.stm.fi)  
Sähköposti: [etunimi.sukunimi@stm.fi](mailto:etunimi.sukunimi@stm.fi)

Sosiaali- ja terveysministeriön esitteitä 2007:3  
ISSN 1236-2123  
ISBN 978-952-00-2340-9 (nid.)  
ISBN 978-952-00-2341-6 (PDF)